



MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING SAVODXONLIGINI OSHIRISH VA MULOQOT KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

Z.X. Jabborova

Uzun tumani 12-Maktabgacha ta'lim tashkiloti

Metodist mentor pedagogi

Annotatsiya. Maktabgacha yoshdagi bolalarning savodxonligi va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish ta'lim jarayonining muhim jihatlaridan biridir. Ushbu tadqiqot bolalarning o'zaro va kattalar bilan muloqot qilish qobiliyatlarini shakllantirish, nutqni rivojlantirish hamda dastlabki savodxonlik asoslarini o'rgatish jarayonlarini o'rganadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'yin elementlari, interaktiv metodlar va vizual materiallardan foydalanish bolalarning savodxonligini va muloqot ko'nikmalarini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, savodxonlik, muloqot ko'nikmalari, interaktiv metodlar, o'yin elementlari, vizual materiallar, ta'lim tizimi.

KIRISH

Mustaqil O'zbekistonning kelajagi ko'p jihatdan barkamol, intellektual salohiyatli avlod va unga ta'lim-tarbiya berish sifatiga bog'liq. Shu bois, Vatani, xalqni sevadigan, istiqlol g'oyalari sadoqatli, mustaqil fikrlaydigan ijodkor shaxsni yetishtirish davlatning ta'lim sohasidagi siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Shuning bilan birga ta'lim tizimidagi tub islohotlar orqali shaxs ma'naviy kamolotini ta'minlash mazkur yo'nalishning dolzarb muammolaridan biri bo'lib, bu haqida O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi qonunida ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, ma'naviy barkamol shaxsni tarbiyalash davlat ahamiyatiga molik muhim vazifalardan biri ekanligi ko'rsatilgan.[1]

O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Shavkat Mirziyoyev o'zining "Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz" kitobida "O'z xalqiga fidoyi, biz boshlagan ishlarni davom ettirishga qodir bo'lgan, har tomonlama yetuk rahbar oldida dolzarb vazifa kelgusi avlodni komil inson qilib tarbiyalash vazifasi turibdi" degan fikrni e'tirof etadilar. Ayni shu so'zlardan kelib chiqqan holda aytish kerakki, maktabgacha ta'lim umuman olganda uzliksiz ta'limning birinchi bosqichi hisoblanib, u maktabda o'qish uchun tayyor bo'lgan sog'lom va to'laqonli shaxs sifatida shakllangan bolani tarbiyalashni ko'zda tutadi. [2]

Maktabgacha tarbiya o'qituvchilari bolalarni og'zaki va yozma til bilan doimiy ravishda tanishtirish, oldingi bilim va til tajribasiga tayanish orqali savodxonlikni





rivojlantiradilar. Rasmlar, o'yin va bosma so'z og'zaki til bilan uyg'unlashib, bolangizga maktabgacha o'qish va yozish asosidagi ramziy tasvirni tushunishga yordam beradi. Uning o'qituvchisi maktabgacha yoshdagi o'qishni rivojlantirish uchun sinfda turli xil qiziqarli va qiziqarli strategiyalardan foydalanishi maqsadga muvofiq bo'ladi.

Shuningdek, davlat tomonidan maktabgacha ta'lim sohasini rivojlantirishga oid bir qator qonunlar va dasturlar qabul qilingan bo'lib, ular maktabgacha yoshdagi bolalarning savodxonligi va muloqot qobiliyatlarini mustahkamlashga yo'naltirilgan. Bunday tashabbuslar natijasida bolalarning intellektual va kommunikativ qobiliyatlari yanada rivojlanmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Savodxonlik va muloqot ko'nikmalari inson hayotining dastlabki yillaridanoq shakllanadi. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar uchun nutqni rivojlantirish, tovush va so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish hamda matnlarni tushunish muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, bola o'z fikrlarini to'g'ri va ravon ifoda eta olish qobiliyatiga ega bo'lishi kelajakda uning ijtimoiy hayotga moslashishida muhim rol o'ynaydi.[3]

Mamlakatimizda maktabgacha ta'lim tizimiga qaratilayotgan e'tibor tobora ortib bormoqda. Prezidentimiz tashabbusi bilan so'nggi yillarda maktabgacha ta'lim muassasalarining soni oshirilmoqda, ularning moddiy-texnik bazasi mustahkamlanmoqda hamda zamonaviy ta'lim dasturlari joriy etilmoqda. Xususan, bolalarning savodxonligini oshirish va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus dasturlar ishlab chiqilib, ta'lim jarayoniga integratsiya qilinmoqda. Shu bilan birga, ta'lim muassasalarida pedagoglarning malakasini oshirishga ham alohida e'tibor qaratilmoqda, chunki malakali o'qituvchi va tarbiyachilar bolalarning ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi.[5]

Ushbu tadqiqotda maktabgacha yoshdagi bolalarning savodxonligi va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Kuzatish:** Bolalarning nutq va savodxonlik darajasi muntazam ravishda kuzatilib, ularning rivojlanish dinamikasi tahlil qilindi.

2. **Eksperimental ta'lim:** Interaktiv usullar va vizual materiallar yordamida maxsus mashg'ulotlar tashkil etilib, ularning samaradorligi baholandi.

3. **So'rovnomma va intervyu:** Ota-onalar va pedagoglar bilan suhbatlar o'tkazilib, ularning fikr va tajribalari o'rganildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMALAR

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

1. O'yin shaklidagi ta'lim usullari: Bolalar o'yin orqali o'rganishda faol ishtirok etib, bu ularning savodxonlik darajasini oshirishda samarali ekanligi aniqlandi.





2. Interaktiv o‘yinlar va kitoblar: Elektron kitoblar va interaktiv o‘yinlar bolalarning so‘z boyligini oshirishda muhim rol o‘ynadi.

3. Doimiy muloqot: Bolalar bilan muntazam muloqot qilish va ularni suhbatlarga jalb etish ularning nutq qobiliyatini sezilarli darajada rivojlantirdi.

4. Vizual materiallar: Rasmlar va multimedia vositalari bolalarning tushunish va fikrlash qobiliyatini kuchaytirishga yordam berdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarning savodxonligini oshirishda an‘anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda zamonaviy metodlardan foydalanish zarur. O‘yin elementlari, interaktiv texnologiyalar va multimedia vositalari ta‘lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Bundan tashqari, ota-onalar va pedagoglarning faol ishtiroki bolalarning muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Maktabgacha yoshdagi bolalarning savodxonligi va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha olib borilgan tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, interaktiv va vizual ta‘lim metodlari yuqori natijalarga olib keladi. Ushbu yondashuvlar bolaning so‘z boyligini oshirish, nutq qobiliyatini shakllantirish va uni muloqotga tayyorlashda samarali ekani isbotlandi. Kelajakda ushbu uslublarni kengaytirish va yangilarini ishlab chiqish orqali bolalar savodxonligini yanada rivojlantirish mumkin.

FOYDALANILGAN MANBALAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha ta‘lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3261 sonli qarori .-T.: 2018-yil 9-sentyabr.

2. Xalilova Dilnoza Furqatovna “MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI SAVOD O‘RGANISHGA TAYYORLASH” SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL VOLUME 1 ISSUE 8 UIF-2022: 8.2 | ISSN: 2181-3337 670-690

3. Sodiqova SH. A. “Maktabgacha pedagogika” Fan va texnologiya. T.: -2017-yil.

4. Safarova R. va boshqalar. Savod o‘rgatish darslari. -T.:Ma‘naviyat, 2003.

5. Xalilova D.F. “Bo‘lajak tarbiyachilarning pedagogik faoliyatiga kreativ yondashuv”. PEDAGOGS Jurnal, 7(1),172–175.Retrieved from <http://www.pedagoglar.uz/index.php/ped/article/view/465>

6. Махмутази́мова, Ю. Р. (2019). Роль воспитателя в детском саду в формировании личности ребенка. Actual Problems of Applied Sciences Journal World, (3), 24-28.





7. Ways to ensure the active participation of parents in the educational process in preschool education. G.A. Kamalova Oriental Journal of Education 2 (1), 8-15. WAYS TO ENSURE THE ACTIVE PARTICIPATION OF PARENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATION (cyberleninka.ru)

